

HOLLAND FESTIVAL

Amsterdam, Stadsschouwburg: 8 en 9 juni 1985
20.15 uur

SCHAUSPIELHAUS BOCHUM speelt DAMONEN van LARS NOREN

Rolverdeling:

Katarina	Kirsten Dene
Frank	Gert Voss
Jenna	Charlotte Schwab
Tomas	Urs Hefti
Regie	Claus Peymann
Decorontwerp	Bernd Damovsky
Kostuumontwerp	Achim Herzog
Regie-assistentie	Jutta Ferbers
Decor-assistentie	Katrin Brack
Kostuum-assistentie	Irene Hartmann
Dramaturgie	Vera Sturm
Souffleuse	Beate Bagenberg
Inspiciënten	Volker Störzel/Gert Beiderbeck
Toneeltechniek	Heinz W. Adam/Hans-Heinrich Rorig
Belichting	Egon Jendryan/Klaus-Jürgen Werner
Geluid	Jürgen Winner
Rekwisieten	Walter Ludwig
Grime	Nomi Simonson/Baldo Pazzaglia
Kleedster	Elisabeth Wittig
Techniek	Franz-Josef Wielinski

Over Lars Norén

De schrijver Lars Norén werd in 1944 in Stockholm geboren. Hij was als regie-assistent verbonden aan Dramaten in Stockholm. Na verschillende gedichtenbundels en romans volgden in het begin van de zeventiger jaren zijn eerste pogingen als dramaturg voor toneel en televisie. In 1973 schreef hij 'De Vorstenlikker', waarvan het resultaat zo onaangenaam was dat hij vijf jaar lang niet meer voor toneel schreef en zich alleen wijdde aan zijn boeken. Op verzoek van dramaturg en regisseur Karst Woudstra, die in 1978 bij het RO-theater 'De Vorstenlikker' voor het Holland Festival wilde gaan regisseren, herlas hij het script en kwam tot de conclusie dat de tekst toch niet zo angstaanjagend was als hij dacht na de gebeurtenissen bij Dramaten.

In een snel tempo schreef hij in de daaropvolgende jaren vele nieuwe stukken, waaronder 'Orestes', 'De moed om te doden', 'Een vreselijk geluk' en 'Chaos huist naast God'. Deze stukken zijn niet alleen in Zweden opgevoerd maar ook in Nederland.

In zijn toneelstukken werkt Norén veelvuldig met onverwachte ongerijmdheden, niet alleen de replieken wemelen ervan, maar ook zijn regie-aanwijzingen. In 1983 werd Norén in Zweden tot 'Toneelschrijver van het Jaar' uitgeroepen.

Sinds kort wordt hij echter ook gespeeld in de U.S.A., Duitsland en Oostenrijk.

Over Schauspielhaus Bochum

De groep van Claus Peymann is in 1979 naar Bochum gegaan. Deze stad had veel voordelen: het heeft een ononderbroken grote theatertraditie vanaf het moment van ontstaan in 1919.

Er zijn twee volledig geoutilleerde zalen die alleen voor toneel zijn bestemd. Bovendien is het geen staatstheater met zijn twee subsidiegevers: de stad en de staat.

De groep wil geen dogmatisch repertoire opbouwen. Het enige criterium dat gehanteerd wordt is: proberen in te spelen op wat er in de maatschappij in de lucht hangt. Zoals: actuele thema's steeds weer aan de orde stellen; beelden en interpretaties blijven geven van het leven in de Bondsrepubliek; alle problemen even weglachen in een avondje uit; beelden laten zien van mensen die van het leven genieten en zich uitleven in hun fantasie. Tevens wil de groep blijven pleiten voor menselijkheid en broederschap, blijven stellen dat mensen veranderbaar zijn, dat de wereld verbeterbaar is.

Er wordt bij Schauspielhaus Bochum zo veel mogelijk op korte termijn gepland. Door korter over de dingen na te denken, willen ze besluiten nemen die niet op analyses zijn gebaseerd, maar bepaald worden door het proeven van de sfeer van het moment, binnen en buiten het theater. Meer dan 60% van de toeschouwers komt niet uit Bochum zelf. De mensen zijn bereid om er een eindje voor te reizen. En als men komt is men zeer geïnteresseerd en wil men er op niveau discussiëren, soms tot diep in de nacht.

Claus Peymann regisseerde eerder bij Schauspielhaus Bochum: 'Das Frühlingsfest' (Reinshagen), 'Der Weltverbesserer' (Bernhard), 'Nathan der Weise' (Lessing), 'Hermannsschlacht' (Kleist), 'Wintermärchen' (Shakespeare), 'Torquato Tasso' (Goethe), 'Vor dem Ruhestand' (Bernhard).

In het laatste seizoen voor het gezelschap ophoudt onder deze leiding te spelen, slaat Peymann een geheel nieuwe weg in met Norén. Terug van alleen maar politiek engagement naar een grotere belangstelling voor de psychologische beweegredenen van de mens. Vanaf 1986 heet de nieuwe Schauspielleider Frans Patrick Stickel en leidt Peymann het Burgtheater in Wenen.

Over Dämonen

Dit avondvullend stuk speelt zich af in een modern ingericht fin de siècle appartement van een grote stad. Frank en Katerina, een stel van rond de dertig wonen daar samen. Prototypes van jonge mensen van deze tijd, wie het materieel en maatschappelijk aan niets ontbreekt. Kinderloos. Hij: advocaat, dure after-shaves, Italië-gek, houdt van mooie, dure spullen. Zij: ontwerpster, veel op reis, voorbeeld van de moderne, zelfstandige vrouw. In afwachting van Franks broer en diens vrouw maakt Katerina zich mooi, en hij bereidt de ontvangst voor. Zij willen langs komen om gezamenlijk de urn met as van de pas overleden moeder van Frank bij te zetten. De urn is via de post bezorgd.

De avond krijgt een drastische wending wanneer Franks broer belt om te zeggen dat hij pas de volgende dag zal komen. Hij blijft liever onderweg in een motel naar een voetbalwedstrijd kijken.

Dus nodigen Frank en Katerina dan maar de benedenburen uit om op visite te komen: Jenna en Tomas, getrouwd, twee kinderen, een derde op komst. Zij: net opnieuw zwanger en voortdurend misselijk, geschrokken van het moederschap, vol liefde voor haar grut. Hij: niet zó up-to-date met zijn 12 jaar oude bril, houdt van voetballen.

Wat gebeurt er zoal op een avond tussen mensen die elkaar niet echt goed kennen en die boordevol verdriet, vol onverwerkte problemen zitten? Confrontaties onder hoogspanning; pogingen tot nieuwe contacten omdat de oude zijn uitgekauwd, of misschien wel mislukt. De vrouwen samen: Katerina zo welbespraakt en cosmopolitisch, tegenover de geïsoleerde en vermoeide Jenna. De mannen samen: gooien met een antieke vaas; Frank wil Tomas kussen; uit behoefte en om het experiment. Frank, na de dood van zijn moeder op een keerpunt in zijn leven, staat voor het eerst open voor een mens buiten zijn onmiddellijke kringetje: Jenna.

En dit alles onder het - weliswaar dode en mede tot as vergane - wakende oog van Franks moeder: alom, voor eens en altijd aanwezig.

Als geen ander hedendaags schrijver gaat Norén in op het menselijke onvermogen zich - met de onuitwisbare gegevens van zijn verleden - te handhaven en tot een gelukkig mens te ontplooiën. Ook in 'Dämonen' laat hij oprechte pogingen daartoe zien, die echter worden gehinderd door de ervaringen en herinneringen van de vier personages. Die pogingen zijn niet bij voorbaat tot mislukken gedoemd; de personages leren wel degelijk van hetgeen zij meemaken. De toeschouwer krijgt aldus een schat aan facetten te zien die voor hem het raamwerk vormen teneinde zowel de pogingen als de mislukking ervan te begrijpen. Pijn over het verleden, ongenezen kwetsuren in de jeugd opgelopen - vooral door de ouders bepaald: de speciale band van zoons met hun moeders - zijn de wankelende fundamenteen waarop een ieder zijn leven moet zien te bouwen. Waarbij Frank voor eigen overleven vecht, op zijn hoede voor Katerina; uit angst voor een tweede wurgende greep.

Zonder in een platte dagelijkse herkenbaarheid te blijven steken, heeft Norén het over zeer dichtbij situaties; gaat hij tot het uiterste in het uitvergroten van momenten in die realiteit.

Frank strooit as uit over Katerina. Katerina kruisigt haar vriend om hem tenminste één keer te bezitten op de manier die zijzelf verlangt, zonder teleurstellende reacties. Waarna hij rustig uit de spijkers stapt en niet sterft.

